

УДК 32.001+355.019:623.454.8

ТИПОЛОГІЯ ГЛОБАЛІСТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИКА ПОДОЛАННЯ ЗАГРОЗИ ЯДЕРНОЇ ВІЙНИ

Роман Колісніченко

*Кіровоградський інститут
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
вул. Варшавська, 2, 25026, м. Кіровоград, Україна
e-mail: RMK7@ukr.net*

Запропоновано типологію глобалістичної свідомості за ставленням до використання ядерної зброї першими (ядерно-нейтральний, ядерно-масштабний, ядерно-локальний, тривіально-масштабний, тривіально-локальний та миролюбний типи), а також за відношенням до доцільності наявності ядерної зброї (ядерно-байдужий, ядерний, ядерно-блоковий, державно-без'ядерний та глобально-без'ядерний типи).

Ключові слова: глобалістична свідомість, типологія, глобальні проблеми, ядерна війна.

До найнебезпечніших глобальних проблем належить загроза використання ядерної зброї, розгортання ядерної війни, що може мати катастрофічні наслідки для всього людства. Вагомий чинник стримування застосування ядерної зброї – воєнно-політична складова глобалістичної свідомості суспільства, яка відображає уявлення стосовно причин, особливостей, наслідків воєн, глобальних ядерних загроз, можливих шляхів забезпечення людства від воєнного, зокрема ядерного протистояння. Активне розповсюдження ядерної зброї, небезпека її потрапляння до рук терористичних угруповань, тенденційне збільшення світових загроз ядерного характеру актуалізують необхідність детального дослідження глобалістичної свідомості людства, її типології, своєрідності формування та розвитку.

Особливості трансформацій глобальної свідомості розглядали В. Горбаненко, М. Головатий, О. Бабкіна, С.Іконнікова, та ін. Питання світової ядерної політики вивчали М. Буроменський, А. Губський, Г. Дробот, В. Кірілов. Проте глобалістична свідомість суспільства, її типологія та специфіка розвитку в контексті світових ядерних загроз залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – типологія глобалістичної свідомості як чинника подолання загрози ядерної війни.

Під ядерною зброєю розуміють зброю масового знищення, уражаюча дія котрої ґрунтується на використанні ядерної енергії, що постає у вигляді вибуху під час ядерних перетворень. Ядерна зброя – це зброя вибухової дії, зі застосуванням внутрішньо-ядерної енергії, яка виділяється за ланцюгових реакцій поділу важких ядер ізотопів урану і плутонію або під час термоядерних реакцій синтезу певних легких ядер. Руйнівна потужність ядерної зброї у тисячі разів перевищує потужність тротилової вибухівки. До основних уражаючих чинників ядерного вибуху належать: надпотужна ударна хвиля; світлове випромінювання, що призводить до опіків очей і шкіри, поширення пожеж; проникаюча радіація, яка провокує смертельно небезпечну променеву хворобу; тривале радіоактивне забруднення місцевості, спричинене випадінням радіоактивних речовин із

хмари вибуху; електромагнітний імпульс, що порушує роботу радіоелектронних, електричних приладів і техніки [1; 3; 4].

Ядерну зброю винайшли і вперше випробували у США 16 липня 1945 р. У серпні того ж року американські бомбардувальники скинули ядерні бомби на японські міста Хіросіма й Нагасакі, внаслідок чого загинули понад 200 тис. людей та заподіяно колосальні руйнування. Це єдиний в історії випадок масового застосування ядерної зброї проти населення [6].

Одночасно з винайденням атомної зброї формувалася новий вид міжнародної політики – ядерна, що охоплює діяльність політичних суб'єктів у сфері мирного чи потенційного воєнного використання атомної енергії [7, с. 733]. Виокремлюють докарібський, посткарібський та багатополарний періоди світової ядерної політики. Докарібський (1945–1962 рр.) характеризується утвердженням у США доктрини масової відплати, воєнно-політичного тиску на СРСР і КНР за допомогою загрози ядерної атаки й відповідного залякування США з боку Радянського Союзу з набуттям останнім ядерного статусу в 1959 р. [5].

Посткарібський період ядерної політики (1962 р. – поч. 90-х рр. ХХ ст.) вирізняється відчутною дією наслідків Карібської кризи 1962 р., коли світ опинився на порозі ядерної війни. Керівництво США і СРСР усвідомило реальну можливість взаємного ядерного знищення. Доктринальну ядерну відплату змінює ядерна стабільність як стан міжнародних відносин, що унеможливує використання державами ядерної зброї, зважаючи на усвідомлення нездатності перемогти у ядерній війні з огляду на невідворотність неприйнятної для агресора ядерної атаки у відповідь. Під впливом воєнних доктрин взаємного стримування, застосування ядерної зброї стало фактично неможливим, роль останньої зводилася лише до чинника суто психологічного залякування [5].

Багатополарний період ядерної політики розпочинається одночасно з розпадом СРСР і характеризується появою різних ядерних категорій держав: офіційно визнані ядерні держави (США, Росія, Велика Британія, Франція та Китай); держави, що не є офіційно визнаними ядерними державами, але відверто заявили про наявність ядерної зброї (Індія, Пакистан, КНДР); держави, котрі мають ядерну зброю, але не визнають цього факту (Ізраїль); держави, які мають мотивацію до володіння ядерною зброєю і необхідний потенціал для цього (Іран); держави, здатні створити ядерну зброю, однак утримуються від набуття ядерного статусу через політичні й інші причини (Аргентина, Бразилія, Південна Корея, Тайвань, Саудівська Аравія, Сирія, Україна і под.) [2; 5].

Загострення глобальних енергетичних проблем стимулює розвиток атомної енергетики, ядерних технологій, що можуть бути використані й у військових цілях. Країни, які володіють атомними електростанціями, мають змогу, залишаючись під контролем МАГАТЕ, підійти до ядерного порогу – отримати матеріали і технології, котрі допоможуть упродовж кількох місяців створити ядерну зброю. В умовах напівлегальної торгівлі урановою сировиною й атомними технологіями, чим займаються невідконтрольні національним урядам, транснаціональні корпорації, розвитку чорного ринку ракетно-ядерних технологій, вільного доступу до інформації про ядерні розробки в мережі Інтернет – існує велика небезпека отримання ядерної зброї, як уже згадувалось, недержавними, зокрема терористичними організаціями. Це означатиме високий ризик її застосування [5; 7, с. 733].

Поява зарядів зі збідненим ураном, високоточних систем із надмалими зарядами, що дає змогу застосовувати їх з мінімально допустимим збитками для потерпілої

сторони, відкрила шляхи для локального застосування ядерної зброї. Під впливом цих та інших названих нами чинників спостерігається ерозія ядерної стабільності, у свідомості людей формується впевненість про можливість перемоги в ядерній війні. Провідні держави навіть не розглядають питання ядерного роззброєння, а, навпаки, зміцнюють ядерний потенціал, модернізуючи військові ядерні технології. Военні доктрини США і Росії передбачають можливість випереджаючого, дозованого та демонстративного застосування ядерної зброї з метою деескалації агресії й у великомасштабних, регіональних, і в локальних війнах. Доктрина національної безпеки США 2002 р. допускала здійснення превентивних ядерних ударів по країнах «вісі зла» — Лівії, Сирії, Північній Кореї, Іраку й Ірану. Военна доктрина Російської Федерації 2010 р. залишає за Росією право наносити превентивні ядерні удари у військових конфліктах різної інтенсивності. Усе це засвідчує руйнування системи ядерного стримування, тенденцій зростання небезпеки використання ядерної зброї та розгортання ядерних воєн [5].

За таких умов серед основних чинників застосування ядерної зброї особливої вагомості набуває актуальність дослідження глобалістичної свідомості суспільства, яка відображає суспільні оцінки й умонастрої у сфері ядерної безпеки. У цій царині найбільший інтерес викликають питання сприйняття громадянами ядерних держав можливості нанесення ядерних ударів першими, чим можуть бути спровоковані ядерні війни, а також проблеми актуальності наявності ядерного арсеналу або ядерного роззброєння.

За ставленням до використання ядерної зброї першими глобалістичну свідомість варто розподілити на ядерно-нейтральний, ядерно-масштабний, ядерно-локальний, тривіально-масштабний, тривіально-локальний та миролюбний типи. Ядерно-нейтральній глобалістичній свідомості притаманне відсутність інтересу до питань потенційної ядерної атаки, байдуже ставлення до можливості нанесення ядерних ударів, що зазвичай обумовлено низьким рівнем компетентності у сфері ядерної політики, нерозумінням імовірних глобальних наслідків застосування ядерної зброї. Значне суспільне поширення ядерно-нейтральної глобалістичної свідомості є надто небажаним, оскільки воно дуже знижує стримуючу роль суспільної думки і здатне розв'язати руки агресивно налаштованим політичним лідерам, котрі прагнуть збільшити сфери свого впливу всілякими засобами, у тому числі використовуючи военні конфлікти.

Представники ядерно-масштабної глобалістичної свідомості виявляють інтерес до питань ядерної політики й позитивно оцінюють гіпотетичні дії керівництва держав, громадянами яких вони є, щодо здійснення першими широкомасштабної ядерної атаки, спрямованої на території держав або воєнних блоків, котрі мають ядерний арсенал. Висока агресивність поглядів стосовно ініціювання масштабного ядерного протистояння може бути спричинене емоційно забарвленою ненавистю, непереборним прагненням до військового знищення країн і народів, які ототожнюються зі зовнішнім ворогом, що несправедливо обмежує інтереси інших народів і держав та становить загрозу національній і глобальній безпеці. Неврахування чи ігнорування значення невідворотності ядерних ударів у відповідь, що може призвести до взаємного знищення обох сторін ядерного конфлікту, нерозуміння катастрофічних наслідків масштабної ядерної війни, яку за подібних обставин доцільно ототожнювати з актом ядерного самознищення, обумовлене зазвичай низькою обізнаністю про масштаби руйнівних дій ядерних вибухів і загальних принципів роботи сучасних ракетно-ядерних комплексів.

Ядерно-локальній глобалістичній свідомості важливе негативне ставлення до масштабної ядерної атаки. Проте такій свідомості притаманне підтримка ідеї нанесення

першими локального ядерного удару спрямованого на території ядерних держав чи воєнних блоків, до складу котрих входять ядерні держави. Один зі способів гарантування локального характеру ядерної атаки – застосування високоточних воєнних технологій з використанням збагаченого урану. На думку представників ядерно-локальної глобалістичної свідомості, реалізація подібної стратегії повинна забезпечити досягнення бажаних воєнно-політичних цілей, деморалізацію, значне послаблення чи знищення супротивника, перемогу над ним, уникаючи масштабної ядерної війни. Проте сподівання на відмову ядерно озброєного супротивника від нанесення ядерної атаки у відповідь мають високу вірогідність виявитися марними. У тому випадку, коли ядерна держава стане об'єктом локальної ядерної агресії, її відповідна реакція, ймовірно матиме вигляд ядерних бомбардувань і в локальному, і в широкому масштабі. Небезпека наслідків таких дій може коливатися від колосальних людських втрат і руйнувань до взаємного знищення протилежних сторін.

Тривіально-масштабному типу глобалістичної свідомості характерна підтримка ідеї здійснення першими широкомасштабної ядерної атаки проти без'ядерних держав, котрі не належать до ядерних воєнно-політичних блоків. Цей тип відрізняється від її ядерно-масштабного типу виключно статусом об'єкта вірогідної ядерної агресії, до якого можуть бути зараховані лише ті держави, що не мають ядерної зброї та не перебувають у складі коаліцій з ядерними державами. Згідно з поглядами представників тривіально-масштабної глобалістичної свідомості, масштабне ядерне бомбардування без'ядерних держав дасть змогу без великих жертв і матеріальних витрат для своєї країни: продемонструвати світові воєнну силу та могутність; назавжди знищити зовнішніх ворогів, зокрема держави котрі є джерелами світового тероризму, або, навпаки, країни, що визначені ворогами більшості терористичних організацій; завершити довготривале міжцивілізаційне протистояння; захопити нові території, у тому числі, багаті на природні ресурси; посилити міжнародний вплив і под.

Однак реалізація подібних поглядів неприпустима в сучасному цивілізованому світі. Масштабна ядерна атака здатна спричинити багатомільйонні людські жертви, колосальне знищення майна і природних ресурсів, катастрофічне радіаційне забруднення території країн, беззахисних з огляду ядерної безпеки, які виявляться об'єктами ядерної агресії. Важко переоцінити трагічні наслідки подібного варіанта розвитку подій для взаємопов'язаної світової екологічної системи. Ядерний геноцид, породжений військовими злочинцями, не спроможний припинити цивілізаційне протистояння, а, навпаки, неодмінно призведе до його загострення, спровокує нові теракти, ймовірно зі застосуванням ядерної зброї.

Відсутні гарантії, що масштабні ядерні удари західних держав по території східних без'ядерних країн не зумовлять ядерні атаки зі сторони окремих держав східних цивілізацій, які мають ядерну зброю, зокрема Росії, Китаю, Ірану, Пакистану, Північної Кореї та ін. Аналогічні наслідки можуть виявитися і для ядерних агресорів східного чи іншого цивілізаційного спрямування. Відтак, кожна масштабна ядерна атака несе загрозу розгортання ядерних воєн із широким колом учасників, розпалення світової ядерної війни із катастрофічними результатами для всього людства.

Ознаками тривіально-локальної глобалістичної свідомості є позитивне сприйняття щодо нанесення першими локальних ядерних ударів по території без'ядерних країн, котрі не належать до ядерних військових блоків. Цей тип глобалістичної свідомості відрізняється від її тривіально-масштабного типу виключно локальним масштабом допустимих руйнувань від застосування ядерної зброї, що, за аналогією з поглядами

носіїв ядерно-локальної глобалістичної свідомості може досягатися і через використання збіденого урану та високоточної воєнної техніки.

Аргументами на користь локального застосування ядерної зброї є потреба демонстративного попередження звичайних воєн, забезпечення перемоги у війнах, котрі тривають з використанням загальноприйнятої зброї, зменшення числа жертв серед своїх військовослужбовців, досягнення певних політичних цілей. Однак перелічені аргументи непереконливі з огляду на негативні наслідки застосування ядерної зброї у будь-якому масштабі. Використання ядерної вибухівки, попри локальний характер руйнувань, призводить до сотень смертей і каліцтв, поширення спадкових хвороб, знищення матеріальних цінностей, екологічне забруднення, провокує протилежну сторону воєнного конфлікту розробляти та застосовувати ядерну зброю у відповідь. Натомість це посилює терористичні загрози, набуття ними ядерного характеру, зумовлює ризик виникнення широкомасштабних ядерних воєн.

Отже, швидка і, на перший погляд, остаточна перемога у локальній ядерній війні може в кінцевому підсумку перетворитися на нищівну поразку не лише однієї з ворогуючих сторін, певної країни чи народу, а на поразку всього людства в одвічній боротьбі з власною жадобою та надмірною агресивністю. Поширення серед народів світу перелічених типів глобалістичної свідомості, що допускають ініціативу в будь-якому застосуванні ядерної зброї з військовими цілями, належить до найнебезпечніших процесів світової політики, викликів світовій ядерній безпеці й загрози існуванню людської цивілізації.

На сучасному етапі розвитку ядерних технологій назріла гостра необхідність глобального формування миролюбної глобалістичної свідомості. Її головною ознакою становить категоричне заперечення ініціювання всякої ядерної агресії. Саме миролюбний тип глобалістичної свідомості у вигляді складової частини гуманізаційного типу глобалістичної свідомості, здатний найдієвіше виконати роль раціонального чинника запобігання ядерного протистояння та гарантувати світову ядерну стабільність.

Найвищим ступенем гарантування глобальної ядерної безпеки може слугувати поступова трансформація стану ядерної стабільності до загального ядерного роззброєння. За відношенням до необхідності наявності ядерної зброї глобалістична свідомість класифікується на ядерно-байдужий, ядерний, ядерно-блоковий, державно-без'ядерний і глобально-без'ядерний типи. Головні ознаки ядерно-байдужої глобалістичної свідомості – відсутність інтересу та чіткої позиції стосовно доцільності мати ядерну зброю, низька компетентність у питаннях ядерного озброєння, байдуже ставлення до цих питань. Невизначеність внутрішніх поглядів носіїв ядерно-байдужої глобалістичної свідомості блокує можливість ефективного суспільного впливу на державну ядерну політику, знижує вірогідність її відповідності інтересам суспільства й людства загалом.

Представники ядерної глобалістичної свідомості мають стійкий інтерес до ядерної політики, визнають необхідність ядерного статусу держави, де вони постійно проживають, прагнуть до збереження або набуття своєю країною ядерної зброї. Подібні бажання пояснюються відкритим чи прихованим володінням ядерною зброєю багатьма іншими країнами, загрозою зовнішнього ініціювання ядерної агресії у різних масштабах, об'єктами якої, найімовірніше можуть виявитися держави, котрі не мають ядерного статусу й не здатні нанести ядерний удар у відповідь. В умовах існуючої небезпеки потрапляння ядерної зброї до авантюристичних режимів, загрози ядерного тероризму, що у процесі розповсюдження атомних технологій стає все реалістичнішою, питання

відвернення ядерних ударів набуває особливої актуальності. Наявність ядерного статусу незалежної держави виконує роль захисного чинника, здатного стримати ядерну атаку ззовні. Крім того, володіння ядерною зброєю стримує не лише ядерну, а й інші види воєнної агресії, в тому числі війни зі застосуванням звичайної зброї, гарантуючи безпеку державних кордонів.

Важко прогнозувати, але з одного боку, якби світ не винайшов атомні технології, не відомо, чи вдалося б в умовах гострої міжнародної напруги другої половини ХХ ст. уникнути третьої світової війни зі сотнями мільйонів людських трагедій. З іншого – за наявності ядерної зброї завжди існуватиме небезпека її невиправданого чи випадкового застосування, що може призвести до катастрофічних наслідків. Світ не можна перетворювати на заручника політичної волі й емоційного стану лідерів ядерних держав, як це відбулося під час Карибської кризи 1962 р. За умов ескалації напруги у сучасних міжнародних взаєминах відсутні надійні гарантії, що подібна криза не повториться у тому або видозміненому вигляді. Небезпека посилюється, оскільки дії державних лідерів, зокрема недемократичних країн, не завжди характеризуються врівноваженістю, раціональністю й адекватністю.

Розробка та обслуговування ядерної зброї завдають значних матеріальних витрат, котрі можуть становити істотну частину бюджетних видатків держав, насамперед тих, які розвиваються. Відповідно оволодіння ядерною зброєю призводить до скорочення інших, передусім соціальних, видатків державних бюджетів, посилює навантаження на економіку, стримує економічне зростання.

Одним з небажаних наслідків ядерного озброєння є небезпека погіршення довкілля. Видобуток і переробка уранової сировини, виготовлення ядерних боєприпасів, їх випробування, обслуговування, утилізація відпрацьованих матеріалів негативно позначається на стані екології, провокує поширення тяжких, зокрема онкологічних захворювань, та екологічних забруднень, небезпечних для життя і здоров'я людини.

З аналізу усіх негативних наслідків утримання ядерної зброї випливає логічний висновок щодо необхідності пошуку безпечніших і раціональніших способів гарантування глобального миру як альтернативи ядерному озброєнню.

Ядерно-блоковій глобалістичній свідомості властиве негативне ставлення до розміщення ядерної зброї на території своєї держави, але також і підтримання вступу чи продовження перебування у воєнному блоці держав, частина з котрих володіють ядерним арсеналом. Реалізація такого підходу дає змогу гарантувати ядерну безпеку, уникаючи додаткових матеріальних витрат і загроз для навколишнього середовища безпосередньо своєї країни, пов'язаних з утриманням ядерної зброї. Основними недоліками ядерно-блокової глобалістичної свідомості залишається ризик невиправданого або випадкового застосування ядерної зброї державами з ядерним статусом, що може спровокувати катастрофічні ядерні війни, і небезпека негативного екологічного впливу ядерних розробок на світову екологічну систему з її елементами, тісно пов'язаними між собою.

Представники державно-без'ядерної глобалістичної свідомості виступають проти володіння ядерною зброєю державою, в якій постійно проживають вони або інші члени воєнного блоку, до якого належить ця держава. Така стратегія відкриває можливості для уникнення матеріальних і екологічних негативних наслідків володіння ядерною зброєю, допомагає ініціювати власним прикладом світове ядерне роззброєння. Однак здійснити глобальне роззброєння без відповідних міжнародних домовленостей і належного контролю практично неможливо. Найімовірнішим наслідком реалізації

поглядів державно-без'ядерної глобалістичної свідомості може стати відмова більшості ядерних держав від ядерного роззброєння й існування вірогідності ядерної та іншої воєнної агресії проти цієї держави-ініціатора (блоку держав), що добровільно позбавилася ядерної зброї.

Глобально-без'ядерна глобалістична свідомість передбачає значне поетапне ядерне роззброєння одночасно всіх країн – власників ядерної зброї за жорсткого контролю світового співтовариства з подальшою світовою заборонаю на її виготовлення. Поетапність роззброєння може виявлятися у категоричній відмові від ядерних випробувань, виготовлення ядерної зброї та забезпечення її утилізації згідно з глобальним планом ядерного роззброєння, розробленого і затвердженого світовим співтовариством. Для цього потрібна згода й узгодженість дій усіх суб'єктів міжнародної політики, усвідомлення людством необхідності очистити світ від накопичених воєнних ядерних запасів, що становлять смертельну небезпеку всій планеті.

Усебічна націоналізація і заборона перебування у приватній власності уранових шахт, джерел видобутку інших видів сировини, необхідної для виготовлення ядерних боєприпасів, засобів переробки атомної сировини, опрацювання, виробництва й поширення атомних технологій має супроводжуватися значним зростанням ефективності глобального контролю за усіма можливими етапами виготовлення та розповсюдження ядерної зброї. МАГАТЕ й інші світові організації, котрі контролюють за ядерну політику, повинні отримати постійний безперешкодний доступ на територію усіх без винятку країн світу, системно забезпечити оперативне виявлення можливих ядерних розробок у будь-якій точці земної кулі. Втілення у життя такої стратегії дасть змогу припинити існування небезпечних для всього людства ядерних боєприпасів, уникнути усіх негативних наслідків їх збереження, захистити світ від можливих ядерних воєн. На цій підставі глобально-без'ядерну глобалістичну свідомість варто зарахувати до гуманізаційного типу глобалістичної свідомості, забезпечити її максимальне поширення серед народів світу.

Отже, на тлі тенденцій зростання загрози ядерних воєн, посилення значення глобальних ядерних небезпек людство має усвідомити необхідність подолання міжцивілізаційного протистояння, гуманізації міжнародних відносин, досягнення міжнародної довіри, що унеможливило потреби у наявності ядерної зброї. Політика накопичення і модернізації ядерних боєприпасів повинна бути організовано змінена на гуманістичну стратегію одночасного глобального ядерного роззброєння як гарантію неприпустимості ядерної війни. Зростаюча актуальність дослідження стану глобалістичної свідомості суспільства обумовлює високу перспективність здійснення подальших наукових розвідок у напрямі вивчення її воєнно-політичних особливостей у контексті світової ядерної політики.

Список використаної літератури

1. *Акимов В. А.* Безопасность жизнедеятельности. Безопасность в чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера: учеб. пособ. [Электронный ресурс] / В. А. Акимов, М. И. Фалеев, Ю. Л. Воробьев; 3-е изд., испр. – М. : Высшая школа, 2008. – 592 с. – Режим доступа: http://stud.com.ua/1485/bzhd/yaderna_zbroya_zahist_nogo#474

2. Буроменський М. В. Міжнародне право: навч. посіб. [Електронний ресурс] / М. В. Буроменський. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 336 с. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/363/9/>
3. Вишняков Я. Д. Безопасность жизнедеятельности: учебник для бакалавров [Электронный ресурс] / Я. Д. Вишняков. – М. : Юрайт, 2013. – 544 с. – Режим доступа: http://stud.com.ua/28398/bzhd/nadzvichayni_situatsiyi_viyskovogo_harakteru
4. Губський А. І. Цивільна оборона: підручник [Електронний ресурс] / Андрій Іванович Губський. – К. : Міністерство освіти, 1995. – 2016 с. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/198/7492.html>
5. Дробот Г. А. Мировая политика: учебник для бакалавров [Электронный ресурс] / Г. А. Дробот – М. : Юрайт, 2014. – 476 с. – Режим доступа: http://stud.com.ua/29672/politologiya/yaderna_stabilnist_eroziya_suchasnih_umovah
6. Кириллов В. В. История России: учебник [Электронный ресурс] / В. И. Кириллов. – М. : Юрайт-издат, 2007. – 661 с. – Режим доступа: http://stud.com.ua/18214/istoriya/stvorenniya_atomnoyi_zbroyi_pochatok_yadernogo_pro_tistoyannya#535
7. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка; 2-ге вид., доповн. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.

Стаття надійшла до редколегії 28.01.2016

Прийнята до друку 19.02.2016

TYPOLOGY OF GLOBALISTION CONSCIOUSNESS AS A FACTOR OF OVERCOMING THE THREAT OF NUCLEAR WAR

Roman Kolisnichenko

Kirovograd Institute

of Private joint-stock company «Higher education institution

«Interregional Academy of personnel management»

Warszawska St., 2, 25026, Kirovograd, Ukraine

e-mail: RMK7@ukr.net

Was proposed the typology of globalistion consciousness by the attitude to the using of nuclear weapons first (nuclear-neutral, nuclear-scale, nuclear-local, trivial-large, trivial-local and peaceful types), and for the attitude to the expediency of the presence of nuclear weapons (nuclear-indifferent, nuclear, nuclear block, state-non-nuclear and global-non-nuclear types).

Key words: globalistion consciousness, typology, global issues, nuclear war.